

בס"ד. ליל א' דחג השבועות (לפנות-בוקר), ה'תשכ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו, חמדה גנוזה שגנוזה לך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם כו', תנה הודך על השמים¹, אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה כו', אמר להן למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם וכו'². וצריך להבין, מהי תשובתו של משה למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם, הרי בודאי שכוונת המלאכים בטענתם תנה הודך על השמים לא היתה לתורה כפי שהיא למטה, אלא כפי שהתורה היא ברוחניות, וכידוע שכל הלכה והלכה ישנו כמו שהיא במתיבתא דרקיע ובמתיבתא דקוב"ה³, עד לעולם האצילות, וגם למעלה יותר בעילוי אחר עילוי, ועד לבחי' שלמעלה לגמרי מהשתלשלות, שעז"נ⁴ נעלמה מעין כל חי. וכיון שטענת המלאכים היתה שתנתן להם התורה כפי שהיא ברוחניות, א"כ, מהי תשובתו של משה למצרים ירדתם כו'. גם צריך להבין מהי המעלה בנתינת התורה למטה דוקא, דהנה, נתינת התורה לבנ"י אינה מצד מעלת הנשמות על המלאכים שהנשמות הם מבחי' המחשבה⁵, כמאמר⁶ ישראל עלו במחשבה, ומלאכים הם מבחי' הדבור⁷, כמ"ש⁷ בדבר הוי' שמים נעשו, כי, אי משום הא, היתה צריכה להיות נתינת התורה לנשמות כפי שהם למעלה, שהרי עיקר שורש הנשמה הוא למעלה⁸, שזהו בחי' טהורה היא⁹, ואילו למטה יש רק הבחי' דבראתה יצרתה נפחתה⁹, שזהו בחי' רגל שבנשמה¹⁰, והרי לפועל היתה נתינת התורה לנשמות כפי שהם למטה בהיותם מלוכשים בגופים דוקא, ובזה גופא לא באופן שהעלו אותם למעלה לקבל התורה, אלא התורה ניתנה להם כפי שהם למטה, כמ"ש¹¹ וירד הוי' על הר סיני¹². ועכצ"ל שיש

(1) תהלים ת, ב.	(7) תהלים לג, ו.
(2) שבת פח, ב.	(8) ראה לקר"ת שה"ש טז, ד. ובכ"מ.
(3) ראה ב"מ פו, א. סהמ"צ להצ"צ טו, ב.	(9) ברכת "אלקי נשמה". לקר"ת שם.
(4) איוב כח, כא.	(10) ראה תר"א משפטים עז, א.
(5) תר"א יתרו עא, א.	(11) יתרו יט, כ.
(6) ב"ר פ"א, ד.	(12) ראה סה"מ תרנ"ה ע' קפח. תרצ"ז ע' 283. וש"נ.

מעלה מיוחדת בנתינת התורה לנשמות כפי שהם למטה דוקא. וכמובן גם מלשון המשנה באבות¹³ חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה (בהמשך להבכות שלפנ"ז, חביב אדם שנברא בצלם כו', חביבין ישראל שנקראו בנים למקום כו'), היינו, שעוד קודם נתינת התורה יש חביבות מיוחדת בישראל כפי שהם למטה, ובגלל חביבות זו ניתן להם כלי חמדה.

ב) ולהבין כל זה יש להקדים תחלה ביאור ג' הבכות במשנה הנ"ל, חביב אדם שנברא בצלם חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם כו', חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום כו', חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה כו'. והענין בזה, דהנה, מאחר שבב' בכות האחרונות נאמר חביבין ישראל, ובבכא הא' נאמר חביב אדם, הי' מקום לומר לכאורה שחביב אדם קאי על כללות מין האנושי, שעליו נאמר¹⁴ כי בצלם אלקים עשה את האדם. אמנם כתיב¹⁵ אדם אתם, ואמרו רז"ל¹⁶ אתם קרויים אדם ואין אוה"ע קרויים אדם. ומזה מובן, שגם חביב אדם כו' קאי בעיקר על ישראל, והיינו, שבישראל גופא ישנה מעלת האדם שנברא בצלם, ומלבד זאת ישנה המעלה שנקראו בנים למקום, וישנה גם המעלה שניתן להם כלי חמדה (שאין הכוונה בזה למעלת התורה, אלא למעלת ישראל, שמצד מעלתם ראויים הם לכך שניתן להם כלי חמדה).

והנה במדרש שמואל פירש שחביב אדם שנברא בצלם קאי על הנפש השכלית שבאדם, שזהו יתרון מין המדבר על הבע"ח. אך לפי הכלל דאתם קרויים אדם (כנ"ל), מובן, שהכוונה היא בעיקר לנפש השכלית שבישראל, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה חביב אדם (דשנת תש"ב¹⁷), שהנפש השכלית שבישראל היא באופן אחר מנפש השכלית שבכללות מין האנושי, שנרגש בה (בא' איר ווערט אָפּגעלייגט) הפלאה רוחנית ודקות הנקרא איידלקייט. ואח"כ ממשיך חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, שקאי על הנפש האלקית, כמ"ש אדמו"ר הזקן בתניא¹⁸ שהיא חלק אלקה ממעל ממש, ועז"נ¹⁹ בנים אתם לה' אלקיכם, כמשל הבן הנמשך ממוח האב.

(17) סה"מ תש"ב ע' 105.

(18) רפ"ב.

(19) פ' ראה יד, א.

(13) פ"ג מי"ד.

(14) נח ט, ו.

(15) יחזקאל לד, לא.

(16) יבמות סא, א.

והענין בזה²⁰, דהנה, נפש השכלית (עלי' נאמר חביב אדם שנברא בצלם) היא הממוצע בין נפש האלקית (עלי' נאמר חביבין ישראל שנקראו בנים למקום) לנפש הבהמית, והיינו, שע"י הממוצע דנפש השכלית תוכל נה"א להתלבש בנה"ב, לבררה ולזככה כו'²¹. אך הנה ידוע²² שהממוצע צריך להיות למעלה מב' הענינים שמחברם, ואיזה ענין יש בנפש השכלית שלמעלה מנה"א. והענין בזה, שזהו מש"נ על הנפש השכלית חביב אדם שנברא בצלם, ובאותיות הקבלה²³ הנה²⁴ הצלם הוא לבוש הנפש ששרשו מבחי' החשמל שלמעלה באצילות הוא בחי' לבוש שמבחי' חיצוניות נה"י דאימא ומלביש לזו"נ (כמבואר בתו"א²⁵), והוא מבחי' רפ"ח ניצוצות דתהו שנתבררו באצילות ונעשה בבחי' לבוש, ומזה נמשך ג"כ לבוש לנשמת אדה"ר, וע"י חטא עה"ד נפלו לבושי נשמת אדה"ר בנוגה, והוא בחי' כעין החשמל²⁶, והוא בחי' הטוב שבנוגה, שנקרא להט החרב המתהפכת²⁷, שכאשר מתחבר אל הג"ק נעשה רע, וכאשר מתחבר אל הקדושה נעשה טוב, והו"ע כתנות עור²⁸ שנעשה לאדה"ר אחר החטא, דהיינו בחי' הלבוש דכעין החשמל הנ"ל שמנוגה, והוא הממוצע לחבר הצורה עם החומר, היינו הנה"א עם הגוף ונה"ב. וכללות עבודת האדם היא לברר את לבוש הצלם הזה, ועי"ז מתברר גם הגוף ונה"ב. וזוהי מעלת הנפש השכלית על הנפש האלקית, להיותה מבחי' הצלם ששרשו מבחי' החשמל, שהוא מבחי' רפ"ח ניצוצות דתהו, ואילו נפש האלקית שרשה מעולם התיקון.

ג) וביאור הענין בעבודה, דהנה, נפש האלקית היא חלק אלקה ממעל ממש, ולכן חפצה ותשוקתה בטבעה לעלות למעלה להכלל במקור חוצבה, וכמ"ש²⁹ רוח האדם העולה למעלה, והיינו לפי שגם

(23) ראה עץ חיים שער כו (שער הצלם) פ"א.ב. שער מט (שער קליפת נוגה) פ"ד.
 (24) ראה גם ד"ה בעשור לחודש וד"ה ביום עשתי עשר יום תשל"ב (סה"מ י"א ניסן ח"א ע' קצו ואילך. ע' רח ואילך).
 (25) לך לך יב, ג.
 (26) מאורי אור ח, יב.
 (27) בראשית ג, כד. עץ חיים שער מט (שער קליפת נוגה) פ"ג.
 (28) בראשית שם, כא.
 (29) קהלת ג, כא (בשינוי לשון).

(20) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה חביבין ישראל תרע"ו (סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' קח ואילך). ד"ה הנ"ל באוה"ת במדבר (דרושים לשבועות) ע' קעא ואילך. וראה סה"מ תרכ"ו ע' צד ואילך. ד"ה הנ"ל תרמ"ו (סה"מ תרמ"ו ע' תיא ואילך). סה"מ עטר"ת ע' תכא ואילך. ד"ה אם בחוקותי וד"ה חביב אדם היש"ת (סה"מ היש"ת ע' 88 ואילך). ד"ה חביב אדם — והמאמרים שלאחריו — תש"ב (סה"מ תש"ב שם ואילך).
 (21) ראה לקו"ת בחוקותי מז, ג.
 (22) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קצ ואילך.

המשכנתה וירידתה למטה להתלבש בגוף אינה בבחי' הפסק ממקורה, וכמ"ש³⁰ ויפח באפיו נשמת חיים, דמאן דנפח מתוכי נפח³¹, מתוכיותו ופנימיותו, וכמבואר באגה"ת³² שענין הנפיחה הוא באופן שאין שום דבר מפסיק בין הנופח ובין אותו מקום שנופח, וכמו"כ הוא בנה"א שבאה למטה באופן של נפיחה בלי שום הפסק כלל, דהיינו ללא ממוצע המפסיק בדוגמת המתורגמן וכיו"ב, וזהו מ"ש³³ אשר עשה האלקים את האדם ישר, והיינו, שהאלקים עשה את נשמת האדם ללא ממוצעים כו', אלא ישר עשהו ממהותו ועצמותו ית'. ולכן הנה כל חפצה ותשוקתה של נה"א הוא רק לעניני אלקות, וכל עניני נה"א, הרצון והתענוג, השכל והמדות ואפילו בחי' נה"י, שייכים לאלקות ולתורה ומצוות, ומובן שאין לנה"א שום רצון ושייכות לעניני העולם. אך הנשמה ירדה מאיגרא רמה לכירא עמיקתא³⁴, להתלבש בגוף ונפש הבהמית, שהיא ההיפך מזה, דרוח הבהמה היורדת היא למטה, שכל רצונה הוא רק בעניני העולם כו'. ובכדי שיהי' חיבור ושייכות בין נה"א שנמשכת לרוחניות ואלקות ובין נה"ב שנמשכת לעניני העולם, באופן שנה"א תתלבש בנה"ב לבררה ולזככה, ותתאחד עמה בהתאחדות גמורה ועד שיהיו לדבר אחד, הנה זהו ע"י הממוצע דנפש השכלית. דהנה, ענינה של נפש השכלית הוא (לא ענין המדות, ובודאי לא מדות רעות, אלא כל ענינה הוא) ענין השכל, והיינו שכל טבעי וגשמי הנקרא שכל אנושי, שכל ענינו הוא להשכיל בענינים הטבעיים. אך מצד שרשו בבחי' הצלם יש ביכלתו להשכיל בשכל אנושי גם בעניני אלקות, והיינו, ע"י שנה"א מתלבשת בנפש השכלית ופועלת בה להבין ענין אלקי, כמו הענין דממלא כל עלמין, ואפילו הענין דסובב כל עלמין, ועד לבחי' שלמעלה מממלא וסובב גם יחד, והיינו, שגם נפש השכלית יבין את הענין האלקי בגדרי השכל בהבנה והשגה בכל הפרטים, וירצה באלקות כו'. וזהו הממוצע שעל ידו תתלבש נה"א גם בנה"ב, והיינו, שנפש השכלית היא בבחי' להט החרב המתהפכת (כנ"ל ס"ב), שלכן ביכלתה להתעלות ולהבין שכל אלקי, ולאידך גיסא, ביכלתה לבאר ולהסביר זאת גם לנה"ב, ולפעול הברור והזיכוכן שיומשך לעניני אלקות כו'. וזהו שע"י נפש השכלית באים כל עניני נה"א בהתלבשות בנה"ב והגוף, וכמו הרצון והעונג האלקי בשבת, כמ"ש³⁵ וקראת לשבת עונג, שבא בתענוג גשמי, שמצוה לענגו באכילה

(33) קהלת ז, כט.

(34) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(35) ישעי' נח, יג.

(30) בראשית ב, ז.

(31) תניא רפ"ב בשם הזהר. וראה "מ"מ,

הערות והגהות קצרות" לתניא שם. וש"נ.

(32) פ"ה.

ושת"י³⁶, ועד"ז בהמצוה דשמחת יו"ט, שקיום המצוה היא ע"י אכילת בשר ושתית יין כו', שנעשה דם ובשר כבשרו של הגוף. וכן בענין התלבשות השכל דנה"א בשכל אנושי שגם הוא ישיג אלקות, שע"י נעשים קמטים וחריצים בכלי המוח הגשמי³⁷. וכמו"כ בהתלבשות המדות דנה"א, שהמדות אהבה ויראה פועלים התרחבות וכיוון בבשר הלב הגשמי³⁸, כמ"ש³⁹ ופחד ורחב לבבך, ומכ"ש בענין התלבשות נה"א במחשבה דבור ומעשה כו', שכל זה הוא ע"י הממוצע דנפש השכלית. וזהו חביב אדם שנברא בצלם, דקאי על הנפש השכלית שבכללות מין האנושי, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם, דקאי על הנפש השכלית שבבנ"י ששייכת לנה"א, שיכולה להשיג השגות אלקות, וע"י הנה הנה"א שעל"י אומר חביבין ישראל כו' חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, תתלבש בנה"ב לבררה ולזככה כו'.

ד) אך עדיין צריך להבין, מהו היתרון שנעשה בנה"א בירידתה לברר את נפש השכלית ונה"ב, והרי ידוע⁴⁰ שהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל, וירידתה לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ב היא כדי לתקנם בלבד, וא"כ, מהו היתרון שניתוסף ע"י בנה"א. והענין בזה⁴¹, דהנה נת"ל שנה"א שרשה מעולם התיקון, ונה"ב שרשה מעולם התוהו. וידוע החילוק שבין תוהו לתיקון⁴², שבתוהו היו אורות מרובים וכלים מועטים (שלכן היתה השבירה כו'), ובתיקון האורות מועטים והכלים גדולים ורחבים, וישנו הפירוש בזה⁴³, שמצד האורות המרובים דתהו היו הכלים מועטים, ונמצא שעולם התוהו נקרא ע"ש האורות, ועולם התיקון נקרא ע"ש הכלים. וזהו שעולם התוהו קדם לתיקון, שקדם לא רק בזמן, בהשתלשלות, אלא שקדם במעלה, כיון שהאורות דתהו היו אורות נעלים שבאין ערוך כלל לגבי האורות דתיקון. ומצינו דוגמא לזה גם בעולם התיקון גופא, כמארז"ל⁴⁴ אור שנברא ביום הראשון הי' אדה"ר מביט בו מסוף העולם ועד סופו, ואח"כ עמד וגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, שאור זה הוא באין ערוך להאור שנשאר אח"כ, ובפרט ע"פ הפירוש⁴⁴ שמסוף העולם ועד סופו היינו

(36) רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז. תניא פ"ז. הי"ש"ת ע' 98.)
 (37) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 254. וש"נ. (ראה עץ חיים שער י (שער התיקון))
 (38) ראה סה"מ תרצ"ב ע' שפז. וש"נ. פ"ה. תורת חיים בראשית ט, א. יב, סע"ג
 (39) ישע"י ס, ה. ואלך. ובכ"מ.
 (40) תניא פל"ז (מח, ב) מעץ חיים שער (ראה סה"מ תרכ"ו, עטר"ת ותש"ב שם.)
 (41) ראה סד"ה חביב אדם הי"ש"ת (סה"מ כו (שער הצלם) ספ"א.
 (42) ראה סד"ה חביב אדם הי"ש"ת (סה"מ 44) חגיגה יב, א.

מעלמין סתימין דלא אתגליין לעלמין דאתגליין. וכמו"כ הוא גם האורות דעולם התוהו הם באין ערוך לגבי האורות דעולם התיקון. ומאחר ששורש נה"ב הוא מתוהו, הנה ע"י התלבשות נה"א בנה"ב מגלים בנה"ב את שרשה שמתוהו, ובסגנון אחר, שמעלים את הניצוצות שנפלו מעולם התוהו לשרשן ומקורן, ועי"ז נעשית עלי' גם בנה"א, שמתעלית לשם ס"ג שלמעלה מב"ן ומ"ה (כמבואר בספרי קבלה⁴⁵).

ה) וממשיך במשנה, חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה. ויש לבאר תחילה הטעם שהתורה נקראת כלי חמדה. דהנה, מה שהתורה נקראת כלי, הרי זה מובן ע"פ מ"ש במדרש⁴⁶ התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין כו' דיפתראות ופינקסאות יש לו כו', כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם, וכדאיתא בזהר⁴⁷ קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא. ומה שהתורה נקראת (כלי) חמדה, יש בזה ב' פירושים. הא', ע"ש מה שאמרו המלאכים שהתורה היא חמדה גנוזה, והב', לפי שהתורה היא שעשועים גו' לפניו⁴⁸, ובהקב"ה כתיב⁴⁹ חיכו ממתקים וכולו מחמדים. אך צריך להבין, מהו הענין שמשבחים את התורה בזה שהיא כלי אומנתו של הקב"ה בבריאת העולם, והרי אפילו להפירוש דחמדה מלשון חמדה גנוזה, איזה תפיסת מקום יש לזה שעל ידה נברא העולם, וכפי שמצינו בדוד שאמר זמירות היו לי חוקין⁵⁰, שהי' משתבח במעלת התורה שכל העולמות בטלים לגבי דקדוק אחד ממנה, ועל זה אמר לו הקב"ה דוד זמירות קרית להו⁵¹, ונענש על זה, כיון שאין לשבחה כלל בתהלת חיות כל העולמות מאחר דלא ממש חשיבי כו'⁵².

ו) אך הענין הוא, דהנה, מה שהתורה נקראת כלי ע"ש שהיא כלי אומנתו של הקב"ה, היינו, שהתורה היא הממוצע בין הקב"ה לעולמות, שעל ידה יתהוו העולמות מא"ס, ועל ידה יוכלו נש"י להעלות העולמות לא"ס. ויובן בהקדים ענין הממוצע דעולם האצילות⁵³ [דבכללות הממוצע

(50) תהלים קיט, נד.

(51) סוטה לה, א.

(52) תניא קונטרס אחרון קס, ב ואילך.

סהמ"צ להצ"צ מא, א ואילך.

(53) בהבא לקמן — ראה רד"ה חביבין

ישראל הנ"ל (סה"מ שם ע' קז).

(45) ראה עץ חיים שער ה (שער טנת"א)

ספ"א. שער י (שער התיקון) פ"ג. לקו"ת

בחוקותי שבהערה 21.

(46) ב"ר בתחילתו.

(47) ח"ב קסא, סע"א ואילך.

(48) משלי ח, ל.

(49) שה"ש ה, טז.

בין א"ס לעולמות הו"ע התורה, ובפרטות יותר הו"ע עולם האצילות], כידוע שעולם האצילות הוא ממוצע בין א"ס לעולמות, דבכדי שתהי' התהוות עולמות ביי"ע מא"ס הרי זה ע"י הממוצע דאצילות. והנה ידוע שכל ממוצע צריך להיות כלול מב' המדריגות שמחברם, וזהו שבאצילות ישנם אורות וכלים, שהאורות הם מעין העליון, והכלים הם מעין התחתון. דהנה, האורות דאצילות, להיותם למעלה מהתהוות, הרי מובן שהם גם למעלה מגבול. ואף שענין האצילות הוא עשר ספירות, חכמה וחסד כו', וא"כ, איך הוא למעלה מגבול, הרי ידוע שיש חילוק בין ההגבלה שבאורות להגבלה שבכלים, שהגבלת הכלים היא בחי' הגבלה ממש, שהם בבחי' גבול בעצם, להיותם מכח הגבול שבא"ס, דכשם שיש לו כח בבע"ג כמו"כ יש לו כח בגבול⁵⁴, משא"כ הגבלת האור, הרי כיון שהאורות דאצילות שרשן מהקו, שעם היותו קו קצר, המשכתו היא מהאור הבל"ג שסילק על הצד שהו"ע העיגול הגדול, א"כ, הגבלת האור היא רק מה שאוא"ס הבל"ג שיער בעצמו להאיר בבחי' מדה וגבול. וגם כאשר האורות מתלבשים בהכלים, כלי החכמה וכלי החסד וכל הע"ס, ה"ה בבחי' א"ס, וכמשל הפרדס⁵⁵ מאור המאיר דרך הזכוכית וממים שבכלי, שהגם שנראים כגוון הכלי, מ"מ הרי הם נשארים בפשיטותם, ואין הגוון נקנה בהם באמיתות, וכן הוא בהאורות דאצילות, שגם לאחר שמתלבשים בכלים הרי הם בבחי' א"ס. אמנם, אף שהאורות דאצילות הם בבחי' א"ס, מ"מ, כיון שמתלבשים בכלים, הנה עי"ז נעשה עולם האצילות ממוצע בין אוא"ס לעולמות, והיינו, שמצד האורות לא היתה יכולה להיות התהוות ביי"ע, ורק ע"י הכלים נעשה אצילות הממוצע שעל ידו תהי' התהוות עולמות ביי"ע, וכל ענין האצילות הוא בשביל התהוות ביי"ע דוקא.

ומעתה יובן גם ענין הממוצע דתורה⁵⁶, שעש"ז נקראת כלי, וגם מה שנקראת כלי חמדה דוקא. והענין בזה, דהנה, כשם שבממוצע דאצילות יש אורות וכלים, כמו"כ גם בתורה יש אורות וכלים, שזהו מ"ש⁵⁷ עוטה אור כשלמה, אור הוא בחי' אוא"ס שבתורה שבבחי' בל"ג, כמ"ש⁵⁸ ארוכה מארץ מדה גו', וכתיב⁵⁹ לכל תכלה גו' רחבה מצותיך מאד, ושלמה הוא בחי' לבוש התורה, בחי' הכלים, שהם בבחי' גבול, שזהו שכל עניני

(57) תהלים קד, ב.

(58) איוב יא, ט.

(59) תהלים קיט, צו.

(54) ראה עבודת הקודש ח"א רפ"ח.

(55) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ד.

(56) ראה סה"מ עטר"ת ע' רי. ה'ש"ת ע'

התורה הם בהגבלה. וישנו ענין התלבשות האורות בכלים, שזהו שאור התורה מתלבש באותיות התורה, וזהו גם מה שהתורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, בדוגמת התלבשות שכל האומן בדיפתראות ופינקסאות. ודוקא ע"י התלבשות אור התורה בהכלים דתורה נעשית התורה ממוצע בין א"ס לעולמות, שתהי' התהוות העולמות מא"ס, וגם שנש"י יוכלו להעלות את העולמות לא"ס, שזהו מה שהתורה נקראת כלי חמדה, מאחר שעל ידה נעשית (נוסף על התהוות העולמות) גם עליית העולמות לאלקות להיות בבחי' ויכולו השמים והארץ⁶⁰, ויכולו מלשון כליון⁶¹, שפירושו חמדה ותענוג⁶². והכח לזה שהתורה תהי' (כלי) חמדה להעלות העולם לאלקות הוא ע"י הבחי' העליונה שבתורה, שהיא שעשועים גו' לפניו, והקב"ה חכו ממתקים וכולו מחמדים (וזהו קשר ב' הפירושים בחמדה ששייכים זה לזה). ובזה יובן מה שמשבחים את התורה בזה שהיא הכלי שעל ידה נברא העולם וכו', דהגם שיש ענין ומעלה בתורה שהיא למעלה מהעולמות, מ"מ משבחים אותה בזה שנעשית הכלי להתהוות העולם התחתון ושעל ידה הוא עליית העולם לאלקות, כיון שזוהי תכלית הכוונה שתהי' התהוות עולמות התחתונים ויעלו אותם לאלקות. וזהו חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, שמלבד הפירוש שנת"ל שקאי על החביבות דישראל קודם נתינת התורה, שמשו"ז ניתן להם כלי חמדה, יש לפרש עוד פירוש בזה, שחביבותם היא משום שניתן להם כלי חמדה, שע"ז בכחם להעלות העולמות לאלקות.

וזהו גם מה שמסיים שנאמר⁶² כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, ופי' הבעש"ט ז"ל⁶³, כי לקח טוב שהיא גליא שבתורה, נתתי לכם, שניתנת לכאו"א מישראל ובכל דור, ועד שאפשר שהתורה תהי' שלכם, שנעשה יש ומציאות כו' ושוכח שהיא תורת ה', ולכן צריך להיות גם לימוד פנימיות התורה, תורתי, דקאי על פנימיות התורה, שבה האלקות בגילוי, ועי"ז הנה גם בגליא דתורה יהי' אל תעזובו. ואעפ"כ אמרו רז"ל⁶⁴ אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, שהעיקר הוא לימוד נגלה דתורה. וגם בפסוק נאמר תחילה כי לקח טוב נתתי לכם, נגלה דתורה, ורק אח"כ תורתי אל תעזובו, פנימיות התורה. וכן הוא גם סדר הלימוד, שבתחילה לומדים נגלה

(63) ראה סד"ה חביב אדם תש"ב (סה"מ)

(60) בראשית ב, א.

(61) ראה אוה"ת בראשית עה"פ (מב, ב תש"ב ע' 109).

(64) פסחים נ, א.

ואילך).

(62) משלי ד, ב.

דתורה, ורק אח"כ פנימיות התורה. ולכאורה אינו מובן לשם מה יש צורך בנגלה דתורה, ובדוגמת השאלה לשם מה ירדה הנשמה למטה להתלבש בגוף ונפש הבהמית, ובדוגמת טענת המלאכים תנה הודך על השמים. אך הביאור הוא כנ"ל, שתכלית הכוונה היא שתהי' התהוות עוה"ז הגשמי התחתון, והתורה תתלבש בענינים הגשמיים שבעולם ותפעול בהם בירור וזיכוך להעלות את העולם לאלקות, שעש"ז נקראת התורה כלי חמדה.

(ז) **וזהו** שבשעה שעלה משה למרום ואמרו מלאכי השרת מה לילוד אשה בינינו וטענו חמדה גנוזה כו' אתה מבקש ליתנה לבשר ודם תנה הודך על השמים, שבקשו שתיתן להם התורה כפי שהיא ברוחניות, הנה על זה השיב להם משה למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם, כי, כל ענין התורה הוא כשניתנת לילוד אשה, בשר ודם דוקא, כדי לברר ולהעלות את עניני העולם לאלקות, שע"ז נעשה תכלית ומילוי הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁶⁵. וענין זה נעשה ע"י חביב אדם שנברא בצלם⁶⁶, דקאי על הנפש השכלית שבכללות מין האנושי, חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם, קאי על הנפש השכלית שבנש"י ששייכת לנפש האלקית שיכולה להבין עניני אלקות, ולכן על ידה יש בכח נה"א לברר את נה"ב, שע"ז נעשה משכני אחרין נרוצה⁶⁷, לשון רבים⁶⁸. חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, קאי על גופם של ישראל, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, קאי על נפש האלקית ומעלת הנשמה. חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, קאי על גליא שבתורה, חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה, קאי על פנימיות התורה, וזהו כי לקח טוב נתתי לכם שהוא גליא שבתורה, תורת אל תעזובו קאי על פנימיות התורה. והיינו, שמצד החביבות שבישראל שיש בהם קודם נתינת התורה לכן ניתן להם הכלי חמדה, שזהו מה שבכחם של נש"י דוקא לברר העולם ע"י התורה, דנש"י בשרשם הם במדריגת התורה ועוד למעלה ממנה, וכמארז"ל⁶⁹ ששה דברים קדמו לעולם כו' תורה כו' ישראל כו', ומסיק שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, שבשרשן בעצמות קדמו נש"י לתורה, ולכן בכחם של נש"י לפעול הביורר בעולם ע"י התורה, וזוהי חביבותם שמשו"ז ניתן להם כלי חמדה.

(65) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. (תש"ב ע' 108).

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. (67) שה"ש א, ד.

(68) אוה"ת שה"ש עה"פ (ח"א ע' סד). ובכ"מ.

(66) ראה סד"ה חביב אדם תש"ב (סה"מ) ובכ"מ.

וכל זה הוא ע"י מתן תורה בחג השבועות, וע"י קבלת התורה בשמחה ובפנימיות⁶⁹, ממשיכים על כל השנה לימוד התורה וקיום המצוות, ובשמחה ובטוב לבב.

69) לשון ברכת רבותינו נשיאינו בקשר לחג השבועות — נתבאר בלקו"ש ח"ד ע' 1307. ח"ח ע' 272. ועוד.